

FIȘA DISCIPLINEI

Teologie Dogmatică Ortodoxă IV

Anul universitar 2025-2026

1. Date despre program

1.1. Instituția de învățământ superior	Universitatea „Babeș-Bolyai” din Cluj-Napoca
1.2. Facultatea	Facultatea de Teologie Ortodoxă
1.3. Departamentul	Departamentul de Teologie Ortodoxă
1.4. Domeniul de studii	Teologie (Ortodoxă)
1.5. Ciclu de studii	Licență
1.6. Programul de studii / Calificarea	<i>Teologie ortodoxă pastorală</i>
1.7. Forma de învățământ	Învățământ cu frecvență

2. Date despre disciplină

2.1 Denumirea disciplinei		Teologie Dogmatică Ortodoxă IV				2.2. Cod disciplină		OLR1118
2.3 Titularul activităților de curs					Pr. conf. univ. dr. Grigore Dinu Moș			
2.4 Titularul activităților de seminar					Pr. conf. univ. dr. Grigore Dinu Moș			
2.5 Anul de studiu	IV	2.6 Semestrul	8	2.6. Tipul de evaluare	E	2.7. Regimul disciplinei		ODF

3. Timpul total estimat (ore pe semestru al activităților didactice)

3.1. Număr de ore pe săptămână	3	din care: 3.2. curs	2	3.3. seminar/ laborator/ proiect	1
3.4. Total ore din planul de învățământ	36	din care: 3.5. curs	24	3.6 seminar/laborator	12
Distribuția fondului de timp pentru studiul individual (SI) și activități de autoinstruire (AI)					ore
3.5.1. Studiul după manual, suport de curs, bibliografie și notițe (AI)					13
3.5.2. Documentare suplimentară în bibliotecă, pe platformele electronice de specialitate și pe teren					30
3.5.3. Pregătire seminare/ laboratoare/ proiecte, teme, referate, portofolii și eseuri					17
3.5.4. Tutoriat (consiliere profesională)					2
3.5.5. Examinări					2
3.5.6. Alte activități					0
3.7. Total ore studiu individual (SI) și activități de autoinstruire (AI)				64	
3.8. Total ore pe semestru				100	
3.9. Numărul de credite				4	

4. Precondiții (acolo unde este cazul)

4.1. de curriculum	Promovarea cursului „Dogmatică I: Dumnezeu și creația”
4.2. de competențe	Cunoașterea noțiunilor generale despre Dumnezeu, creația lumii și a omului

5. Condiții (acolo unde este cazul)

5.1. de desfășurare a cursului	Frecventarea cursurilor în proporție de cel puțin 75%. Studenții se vor prezenta la cursuri și seminarii cu telefoanele mobile închise
5.2. de desfășurare a seminarului/ laboratorului	Frecventarea seminariilor în proporție de minim 75%. Termenul predării și susținerii lucrării de seminar este stabilit de titular de comun acord cu studenții. Nu se acceptă cererile de amânare decât pe motive obiectiv întemeiate. Nu sunt acceptate lucrările care nu sunt elaborate în conformitate cu exigențele și metodologia de elaborare și expunere a unei lucrări științifice (studierea temei pe

	baza bibliografiei indicate și expunerea cu respectarea metodologiei citării).
--	--

6. Competențele specifice acumulate¹

Competențe profesionale/esențiale	- Realizarea misiunii de propovăduire a credinței, în spirit irenic - Proiectarea și elaborarea unui discurs argumentat pe baza textelor sacre (expunere verbală și scrisă) - Enunțarea corectă a doctrinei cultului/Bisericii, precum și a mijloacelor transmise de aceasta pentru desăvârșirea persoanei și a lumii - Pastorația eficientă a credincioșilor: consilierea acestora potrivit regulilor proprii (legi, canoane), precum și a normelor morale - Analiza și interpretarea datelor, privind, istoria cultului/Bisericii și istoria religiilor - Săvârșirea ritualurilor cultice
Competențe transversale	- Aplicarea strategiilor de muncă riguroasă, eficientă și responsabilă, de punctualitate și conștiinciozitate misionară, pe baza principiilor, normelor și valorilor doctrinare, religios-morale și canonice - Aplicarea tehnicilor de muncă eficientă în echipă multidisciplinară (intra și extra teologic), pe diverse paliere ierahice, respectând principii de credință religioasă - Formularea unei strategii de optimizare a pregătirii profesionale continue, prin actualizarea conținuturilor învățării, aplicarea tehnologiilor informației și prin utilizarea limbilor străine

7. Obiectivele disciplinei (reieșind din grila competențelor acumulate)

7.1 Obiectivul general al disciplinei	Înțelegerea și însușirea principiilor fundamentale ale Tainei creației și a posibilității dialogului teologiei cu știința și gândirea contemporană
7.2 Obiectivele specifice	- Înțelegerea și însușirea noțiunilor despre solidaritatea omului cu lumea; lumea ca dar al lui Dumnezeu; - Înțelegerea și însușirea noțiunilor despre raționalitatea creației; virtualitățile alternative ale raportului omului cu lumea și a factorilor care actualizează virtualitățile multiple și alternative ale lumii; - Înțelegerea și însușirea noțiunilor despre constituția psiho-fizică a omului; misterul ființei umane; omul chip al lui Dumnezeu, chip al lui Hristos, dezvoltat prin Duhul Său; - Înțelegerea și însușirea noțiunilor despre ambivalența stării primordiale a omului, a paradoxului libertății și a distorsionării chipului lui Dumnezeu în om prin păcat, a caracterului ambiguu, contradictoriu și amăgitor a stării căzute a omului; - Înțelegerea curentului creaționist și evoluționist și a sensului eshatologic al creației; - Însușirea principiilor dialogului dintre teologie și știință, în perspectivă teologică ortodoxă.

8. Conținuturi

8.1 Curs	Metode de predare	Observații
1.Crearea lumii văzute și a omului în general (crearea lumii din nimic; timp, eon, eternitate; motivul și scopul creației; lumea ca dar al lui Dumnezeu și crucea pusă pe acest dar; sensul eshatologic al creației).	Prelegere, dezbateri și discuție colectivă	1 prelegere, 2 ore

¹ Se poate opta pentru competențe sau pentru rezultatele învățării, respectiv pentru ambele. În cazul în care se alege o singură variantă, se va șterge tabelul aferent celeilalte opțiuni, iar opțiunea păstrată va fi numerotată cu 6.

2. Interpretarea zilelor creației din perspectiva Tradiției patristice și în orizontul științific și cultural al lumii contemporane	Prelegere, dezbatere și discuție colectivă	1 prelegere, 2 ore
3. Lumea, operă rațională a lui Dumnezeu în progres continuu spre sensuri tot mai înalte ale ei.	Prelegere, dezbatere și discuție colectivă	1 prelegere, 2 ore
4. Constituția omului (dihotomism vs. trihotomism; dimensiunea pneumatic / noetică a omului). „Chip și asemănare” în gândirea patristică și teologia contemporană; comparație între om și înger	Prelegere, dezbatere și discuție colectivă	1 prelegere, 2 ore
5. Starea primordială: paradoxul libertății și ambivalența incoruptibilității și nemuririi.	Prelegere, dezbatere și discuție colectivă	1 prelegere, 2 ore
6. Căderea protopărinților și distorsionarea chipului lui Dumnezeu în om, în raport cu Dumnezeu, cu sine însuși și cu lumea; Caracterul ambiguu, contradictoriu și amăgitor al stării căzute a omului. Conceptul „supraviețuirii” și hermeneutica „hainelor de piele” (Pannayotis Nellas).	Prelegere, dezbatere și discuție colectivă	1 prelegere, 2 ore
7. Înțelesuri ale „pomului cunoștinței binelui și răului” și ale „pomului vieții” în gândirea patristică și semnificația acestora în gândirea actuală	Prelegere, dezbatere și discuție colectivă	1 prelegere, 2 ore
8. Dialogul dintre teologie și știință – abordări și poziții actuale	Prelegere, dezbatere și discuție colectivă	1 prelegere, 2 ore
9. Repere ale gnoseologiei patristice asumate în dialogul dintre teologie și știința modernă. a) Sfinții trei ierarhi în raport cu știința epocii lor b) Sensul eshatologic al creației în viziunea sfinților Grigorie de Nyssa și Maxim Mărturisitorul	Prelegere, dezbatere și discuție colectivă	1 prelegere, 2 ore
10. Creație, creaționism și evoluționism (I). Cadrul de analiză, conceptual și hermeneutic, al disputei creaționism -evoluționism.	Prelegere, dezbatere și discuție colectivă	1 prelegere, 2 ore
11. Creație, creaționism și evoluționism (II). Teorii și poziții exprimate în dezbaterile teologice și științifice despre creație și evoluție – în raport cu viziunea tradițională a Bisericii. Însușirile lui Dumnezeu descoperite în creație - criteriu de selecție a teoriilor despre crearea lumii și a omului.	Prelegere, dezbatere și discuție colectivă	1 prelegere, 2 ore
12. Ideea transcendentalității omului în teologie. Prefigurări patristice și formulări actuale.	Prelegere, dezbatere și discuție colectivă	1 prelegere,, 2 ore
Bibliografie <u>Patristică</u> 1. Sfântul Vasile cel Mare, <i>Omilii la Hexaemeron</i> , PSB 17.		

2. Sfântul Ioan Gură de Aur, *Omilii la Facere*, PSB 21, PSB 22.

3. Sfântul Grigorie de Nyssa, *Despre facerea omului*, PSB 30.

Contemporană

1. Dumitru Stăniloae, *Teologia Dogmatică Ortodoxă*, vol. 1 și 3, Ed. IBMBOR, București, 1978, 1997, 2003, 2010.

2. Panayotis Nellas, *Omul - animal îndumnezeit. Perspective pentru o antropologie ortodoxă*, trad. diac. Ioan I. Ica jr., Editura Deisis, Sibiu, 2002.

3. Vladimir Losski, *După chipul și asemănarea lui Dumnezeu*, Editura Humanitas, București, 2006.

4. Nikos A. Matsoukas, *Teologie Dogmatică și Simbolică*, vol. II, trad. de Nicușor Deciu, Ed. Bizantină, București, 2006

5. Lars Thunberg, *Omul și cosmosul în viziunea Sf. Maxim Mărturisitorul*, Ed. IBMBOR, București, 1999

6. Lars Thunberg, *Antropologia teologică a Sfântului Maxim Mărturisitorul*, Editura Sophia, București, 2005.

7. Vasile Răducă, *Antropologia Sfântului Grigorie de Nyssa*, Editura IBMBOR, București, 1996.

8. Ierotheos, Mitropolitul Nafpaktosului, *Dogmatica empirică după învățăturile prin viu grai ale părintelui Ioannis Romanidis*, volumul II, Dumnezeuul treimic – Crearea lumii – Căderea – Întruparea – Biserica – Viața după moarte, Editura Doxologia, Iași, 2017.

9. John F. Haught, *Știință și religie de la conflict la dialog*, Ed. XXI: Eonul dogmatic, București, 2002

10. Jean Guitton, *Dumnezeu și știința*, Ed. Harisma, București, 1996

11. Doru Costache, „Între Alfa și Omega – spre o teologie ortodoxă a creației”, în *Tabor*, iulie, 2007, pp.35-42

12. Doru Costache, „Irelevanța controverselor creaționism vs evoluționism pentru tradiția Bisericii Ortodoxe. Deconstrucție logică și teologică a unui mit modern”, în *Noua reprezentare a lumii. Studii interdisciplinare*, nr.3, Ed. XXI: Eonul dogmatic, București, 2004

13. Alexandros Kalomiros, *Sfinții Părinți despre originile cosmosului și a omului*, Ed. Deisis, Sibiu

14. Răzvan Ionescu, Adrian Lemeni, *Teologie ortodoxă și știință*, Ed. IBMBOR, București, 2006

15. Adrian Lemeni, *Sensul eshatologic al creației*, Ed. ASAB, București, 2004

16. Basarab Nicolescu, Magda Stavinschi, *Știință și religie – antagonism sau complementaritate*, Ed. XXI: Eonul dogmatic, București, 2002

17. Dumitru Popescu, *Ortodoxie și contemporaneitate*, Ed. Diogene, București, 1996

18. Valer Bel, *Raționalitatea creației și responsabilitatea omului*, în *Medicii și Biserica*, nr. V, Ed. Renașterea, Cluj-Napoca, 2007, pp.91-97

19. Francis S. Collins, *Limbajul lui Dumnezeu. Un om de știință aduce dovezi în sprijinul credinței*, trad. Silvia Palade, Editura Curtea Veche, București, 2009

20. Philip Sherrard, *Human Image: World Image. The Death and Resurrection of Sacred Cosmology*, Denis Harvey (Publisher), Limni, Evia, Greece, 2004.

21. John Polkinghorne, *Theology in the context of science*, Yale University Press, New Haven and London, 2009.

22. Grigore Dinu Moș, *Asumarea transcendentă a vinei. Eșeu despre transmiterea păcatului strămoșesc*, Editura EIKON, Cluj-Napoca, 2013.

23. Grigore Dinu Moș, „Sfinții trei ierarhi în raport cu știința epocii lor și actualitatea viziunii lor”, în *Educație și Mărturisire. Formarea creștină a tinerilor în spiritul viu al tradiției* (Simpozionul internațional de Teologie, Istorie și Muzicologie, 13-16 noiembrie 2016, Cluj-Napoca), Editori: pr. prof. dr. Vasile Stanciu, pr. conf. dr. Cristian Sonea, Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca, 2017, pp. 267-278.

24. Grigore Dinu Moș, „Ideea transcendentului în teologie: prefigurări în antropologia patristică și formulări contemporane”, în *Antropologia ortodoxă din perspectivă eclezială: provocările postmodernității* (Al VI-lea Colocviu Național de Teologie Dogmatică, 10-11 mai 2016, Craiova, Mănăstirea Tismana), Editor: pr. conf. Dr. Nicolae Răzvan Stan, Universitaria, Editura Mitropolia Olteniei, Craiova, 2018, pp. 411-426.

8.2 Seminar / laborator	Metode de predare	Observații
1.Crearea lumii văzute și a omului în general; lumea ca dar al lui Dumnezeu –	Participare activă, referate, brainstorming	1 seminar, 1 oră

aprofundarea temei în baza bibliografiei principale și suplimentare		
2. Interpretarea zilelor creației din perspectiva Tradiției patristice și în orizontul științific și cultural al lumii contemporane (Doru Costache)	Participare activă, referate, brainstorming	1 seminar, 1 oră
3. Lumea, operă rațională a lui Dumnezeu în progres continuu spre sensuri tot mai înalte ale ei. (Dumitru Stăniloae)	Participare activă, referate, brainstorming	1 seminar, 1 oră
4. Constituția omului: dihotomism vs. trihotomism; însușirile sufletului; dimensiunea lui pneumatic / noetică; provocări pe care le aduc neuro-științele	Participare activă, referate, brainstorming	1 seminar, 1 oră
5. Accepțiuni ale „chipului” și „asemănării” în teologia Sf. Maxim Mărturisitorul (Lars Thunberg)	Participare activă, referate, brainstorming	1 seminar, 1 oră
6. Starea primordială a omului. Căderea protopărinților. Evaluarea teoriilor existente cu privire la transmiterea păcatului strămoșesc	Participare activă, referate, brainstorming	1 seminar, 1 oră
7. Înțelesuri ale „pomului cunoștinței binelui și răului” și ale „pomului vieții” în gândirea patristică și semnificația acestora în gândirea actuală	Participare activă, referate, brainstorming	1 seminar, 1 oră
8. Antropologia iconică și hermeneutica „hainelor de piele” (ca adaos biologic al naturii muritoare) a lui Pannayotis Nellas în dialog cu știința contemporană	Participare activă, referate, brainstorming	1 seminar, 1 oră
9. Dialogul dintre teologie și știință – pozițiile conflictului, contrastului, contactului și confirmării (John F. Haught și pr. Răzvan Ionescu)	Participare activă, referate, brainstorming	1 seminar, 1 oră
10. Sfinții trei ierarhi în raport cu știința epocii lor și actualitatea viziunii lor	Participare activă, referate, brainstorming	1 seminar, 1 oră

Bibliografie suplimentară:

1. Alexei Nesteruk, *Universul în comuniune - Către o sinteză neopatristică a teologiei și științei*, trad. Mihai Silviu Chirilă, Editura Curtea Veche, Colecția Știință și Religie, București, 2009.
2. John Romanides, *Păcatul strămoșesc*, traducere de Gabriel Mândrilă, Editura Sophia, București, 2017.
3. Hilarion Alfeyev, *Taina credinței, Introducere în Teologia Dogmatică Ortodoxă*, Ed. Doxologia, Iași, 2014
5. Mircea Eliade, *Tratat de istoria religiilor*, Editura Humanistas, București, 1992.
6. Jean Borella, *Criza simbolismului religios*, Editura Institutul European, București, 1995.

7. Valer Bel, *Omul colaborator cu Dumnezeu în cadrul creației*, în *Medicii și Biserica*, nr. IV, Ed Renașterea, Cluj-Napoca, 2006
8. Ian G. Barbour, *Când știința întâlnește religia. Adversare, străine sau partenere?*, trad. Victor Godeanu, Editura Curtea Veche, București, 2006.
9. Denis Alexander, *Creație sau evoluție. Trebuie să alegem?*, Editura Curtea Veche, București, 2009.
10. Serafim Rose, *Cartea Facerii. Crearea lumii și omul începuturilor*, Ed Sofia, București, 2001.
11. George Theokritoff, with Elizabeth Theokritoff, „Genesis and Creation: Toward a Debate”, *St Vladimirs Theological Quarterly* 46 4 (2002) 365-90
12. David Bentley Hart, *Frumusețea infinitului. Estetica adevărului creștin*, Editura Polirom, Iași, 2013.
13. idem, *Ateismul: o amăgire. Revoluția creștină și adversarii ei*, Editura Doxologia, Iași, 2017.
14. idem, „God, Creation and Evil, The Moral Meaning of creatio ex nihilo”, *Radical Orthodoxy: Theology, Philosophy, Politics*, Vol. 3, Number 1 (September 2015): 1-17.
15. Nikolai Berdiaev, *Sensul creației. Încercare de îndreptățire a omului*, Ed. Humanitas, București, 1992.
16. Horia Roman Patapievici, *Omul recent*, Editura Humanitas, București, 2001.
17. Arhim. Sofronie Saharov, *Nașterea întru Împărăția cea neclătită*, Ed. Reîntregirea, Alba-Iulia, 2003.
18. Florin Octavian, „Enunțuri programatice”, *Castalia, Anuar de arte speculative, vol. I, Infinitul*, Editura Eikon, Cluj-Napoca, 2003.
19. Pr. Răzvan Ionescu, *Teologie ortodoxă și știință. Conflict, indiferență, integrare sau dialog*, Editura Doxologia, Iași, 2015.
20. Adrian Sorin Mihalache, *Lumina Celui Nevazut: O privire teologica in rationalitatea Creatiei si teoriile stiintifice recente despre Univers*, Editura Basilica, București, 2016.
21. John Polkinghorne, *One World. The Interaction of Science and Theology*, Templeton Foundation Press, Philadelphia and London, 2007.
22. Grigore Dinu Moș, „Fundamentele arhetipale ale tainei căsătoriei și primirea harului de către soți”, în *In Honorem Pr. Prof. univ. dr. Vasile Stanciu*, Editor: Daniel Mocanu, PRESA UNIVERSITARA CLUJEANA, Cluj-Napoca, 2018, pp. 257-262.
23. Grigore Dinu Moș, „Știința și religia în mentalitatea omului contemporan. Riscurile ideologizării”, <http://www.ceeol.com/>, *TABOR*, nr 10, 2014, 2014, pp. 74-83.
24. Grigore Dinu Moș, „Tohu wabohu in Genesis 1, 2”, <http://www.ceeol.com/>, *Studia Theologia Orthodoxa*, vol 62, 2 (2017), pp. 5-20.

9. Coroborarea conținuturilor disciplinei cu așteptările reprezentanților comunității epistemice, asociațiilor profesionale și angajatori reprezentativi din domeniul aferent programului

- Conținuturile unităților de învățare au fost elaborate în urma consultării specialiștilor pe disciplină din facultățile de profil, pe baza Programei analitice aprobate la nivelul Patriarhiei Române. În egală măsură, au fost luate în calcul așteptările principalilor angajatori ai absolvenților acestei specializări: structurile eclesiale, structurile de asistență socială, structurile din domeniul educațional.

10. Evaluare

Tip activitate	10.1 Criterii de evaluare	10.2 metode de evaluare	10.3 Pondere din nota finală
10.4 Curs	- Cunoașterea sistemului Teologiei dogmatice și fundamentale, însușirea și utilizarea registrului terminologic și conceptual propriu disciplinei în dialog cu știința contemporană; -Atingerea obiectivelor specifice formulate la punctul 7.2 din fișa disciplinei;	Examen scris, condiționat de predarea și susținerea lucrărilor de seminar.	70%
10.5 Seminar/laborator	- Înțelegerea și însușirea problematicei tratate la curs și seminar; - Capacitatea de integrare într-un discurs propriu a informațiilor și conceptelor asimilate; - Flexibilitatea în elaborarea lucrărilor/ eseurilor tematice propuse, care reflectă o bună cunoaștere a informațiilor, precum și capacitatea de valorificare a lor în varii moduri.	Elaborarea și susținerea unei lucrări de seminar, repartizate de titularul activităților de seminar, la data stabilită, din cursul semestrului și predarea acesteia în seminarul din penultima săptămână de activitate didactică.	15%
		Participare activă la seminarii, întrebări și răspunsuri pertinente, participare la discuții, la lucrări în grup.	15%
10.6 Standard minim de performanță			
• Înțelegerea și însușirea noțiunilor despre solidaritatea omului cu lumea; lumea ca dar al lui Dumnezeu; • Înțelegerea și însușirea noțiunilor despre raționalitatea creației; virtualitățile alternative ale raportului omului cu lumea și a factorilor care actualizează virtualitățile multiple și alternative ale lumii; • Înțelegerea și însușirea noțiunilor despre constituția psiho-fizică a omului; misterul ființei umane; omul chip al lui Dumnezeu, chip al lui Hristos, dezvoltat prin Duhul Său; • Înțelegerea și însușirea noțiunilor despre ambivalența stării promordiale a omului, a paradoxului libertății și a distorsionării chipului lui Dumnezeu în om prin păcat, a caracterului ambiguu, contradictoriu și amăgitor al stării căzute a omului; • Înțelegerea curentului creaționist și evoluționist și a sensului eshatologic al creației; Însușirea principiilor dialogului dintre teologie și știință, în perspectivă teologică ortodoxă.			

11. Etichete ODD (Obiective de Dezvoltare Durabilă / Sustainable Development Goals)²

Nu se aplică

² Păstrați doar etichetele care, în conformitate cu [Procedura de aplicare a etichetelor ODD în procesul academic](#), se potrivesc disciplinei și ștergeți-le pe celelalte, inclusiv eticheta generală pentru *Dezvoltare durabilă* - dacă nu se aplică. Dacă nicio etichetă nu descrie disciplina, ștergeți-le pe toate și scrieți "Nu se aplică".

Data completării:
05.04.2025

Semnătura titularului de curs

A handwritten signature in blue ink, appearing to read 'Pr. Glos'.

Semnătura titularului de seminar

A handwritten signature in blue ink, appearing to read 'Pr. Glos'.

Data avizării în departament:
17.04.2025

Semnătura directorului de departament

A handwritten signature in blue ink, appearing to read 'Dr. Anghel'.